

Nederlands
Jaarverslag 2023
Jaargang 27
Thema: Water

Tomke

verslag
ferslach **2023**

Inhoudsopgave

1. Het Tomke-project	3
Financiering	3
2. Verslag van het jaar 2023	4
Activiteitenoverzicht	4
Informatievoorziening en materialen voor professionals	6
Materialen voor peuters en opvoeders	7
3. Tomke financieel verslag 2023	8
Bijlage 1: Leden van de Tomke-werkgroep	9
Bijlage 2: Deelnemende organisaties	10

1. Het Tomke-project

Tomke speelt de hoofdrol in verschillende Friese verhalen, liedjes en andere producten en activiteiten. Daarin beleeft hij samen met zijn hondje Romke, Kornelia de Kangeroe en zijn buurvrouw Yana Yu een heel scala aan avonturen die dicht bij de leefwereld van peuters staan. De producten en activiteiten rondom Tomke hebben tot doel een rijke, meertalige omgeving te creëren om zo de taalontwikkeling en het leesplezier van kinderen te stimuleren. Door kleuters in contact te brengen met Friestalige (lees) materialen, en door ouders en professionals te informeren over de meerwaarde van meertaligheid, wil het project dit doel bereiken.

De activiteiten van het Tomke-project worden bedacht en uitgevoerd door de Tomke-werkgroep, een samenwerkingsverband van een aantal Fryske organisaties: Fers (namens de Friese bibliotheken), Afûk, Cedin, Omrop Fryslân en SFBO (kenniscentrum voor meertalige jonge kinderen).

Financiering

In 2022 heeft het Tomke-project subsidie ontvangen van de provincie Fryslân en van bijna alle gemeenten in Fryslân, namelijk:

- Achtkarspelen
- Dantumadiel
- De Fryske Marren
- Heerenveen
- Leeuwarden
- Noardeast-Fryslân
- Opsterland
- Súdwest-Fryslân
- Smallingerland
- Tytsjerksteradiel
- Waadhoeke

Bij subsidieaanvragen van gemeenten wordt de hoogte van het aangevraagde bedrag gebaseerd op het aantal inwoners van de betreffende gemeente. Daarnaast hebben ook de Afûk, Fers en Omrop Fryslân een financiële bijdrage geleverd. In hoofdstuk 3 vindt u de financiële rapportage en de verantwoording over 2023.

Het Tomke-project is onderdeel van het [Taalplan Frysk](#).

2. Verslag van het jaar 2023

Thema 'Water'

Het thema voor 2022 was 'Water'. Dit betekent dat water is gebruikt als kapstok voor de verhalen in de Tomke-boekjes en alle andere activiteiten.

Activiteitenoverzicht

Een nieuw Tomke-themaboekje: Lekker spatterje!
Het nieuwe Tomke-boekje heet: 'Lekker spatterje!'. Berber Spliethoff, Geartsje Douma, Reina&Greetje, Riemkje Pitstra, en Mirjam van Houten hebben prachtige nieuwe verhaaltjes geschreven en Luuk Klazenga, Mirjam van Houten en Karin Carolina Poiesz hebben daar mooie illustraties bij gemaakt. De verhaaltjes gaan over van alles wat peuters kunnen beleven: iemand natspuiten, bootje varen en spelen in de regen. Natuurlijk staan er ook weer nieuwe liedjes en opzegversjes in het boekje en in het midden zit een mooie vertelplaat over Tomke op het water.

In de Lês-mar-foar-wiken zijn de boekjes gratis uitgedeeld aan alle peuters op de peuteropvangplekken, kindercentra, op de consultatiebureaus, bij gastouders, bibliotheken en op andere locaties en evenementen. Er was ook weer een Stellingwerfse versie van het Tomke-boekje én voor het eerst ook in het Franeker versie. Het boekje werd gedrukt in een oplage van 32.000 stuks.

Lês-mar-foar-wiken

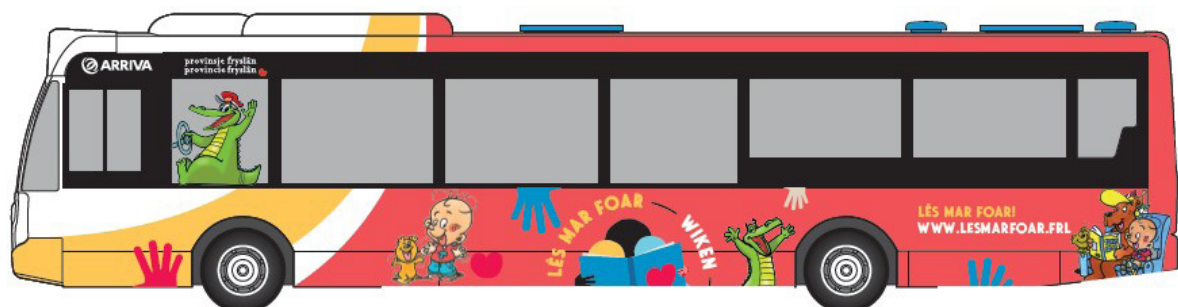
Van 11 t/m 29 september waren de Lês-mar-foar-wiken! Alle peuteropvanglocaties (423 locaties) kregen eind augustus de uitdeelpakketten met de Tomke-boekjes 'Lekker spatterje!' bezorgd en konden daaruit laten (voor) lezen. Na het voorlezen kregen de peuters het boekje mee naar huis. Ook kregen alle locaties posters toegestuurd om op de locatie op te hangen, en uitvouwpsters met voorleestips en meer informatie over de Lês-mar-foar-wiken. Er deden ook 86 gastouders mee.

Feest in de bieb met de Tomke Toer

Tijdens de Lês-mar-foar-wiken heen was het ook feest in de bibliotheken. Zo konden peuters en kleuters swingen op een liedje over de golven of met elkaar een liedje over water drinken uitbeelden met de muzikale voorstelling 'Swinge mei it wetter' van Janneke Brakels (16x gespeeld). Of peuters, kleuters en andere 'wiebelkonten' konden met Tomke dansen bij een workshop van Danswil (17x gespeeld). Ook werd het Tomke-boekje 'Lekker spatterje!' gratis uitgedeeld in de bibliotheken. Ook werd het Tomke-boekje 'Lekker spatterje!' gratis uitgedeeld in de bibliotheken.

Voorleesbus

In 2023 reed er tijdens de Lês-mar-foar-wiken een echte Tomke&Keimpe voorleesbus door Fryslân! De bus, die door Arriva was omgetoverd tot een voorleesbus, reed tijdens de Lês-mar-foar-wiken door de provincie en deed daarbij ook diverse peuteropvanglocaties en scholen aan. In de bus werden de kinderen voorgelezen door een echte buschauffeur. Met de komst van de bus op de eerste locatie, de Toermalijn in Franeker, werd het startschot gegeven voor de Lês-mar-foar-wiken. Daarna kwam de bus nog op 7 andere kinderopvanglocaties en scholen, die een bezoek van de voorleesbus hadden gewonnen met een winactie.

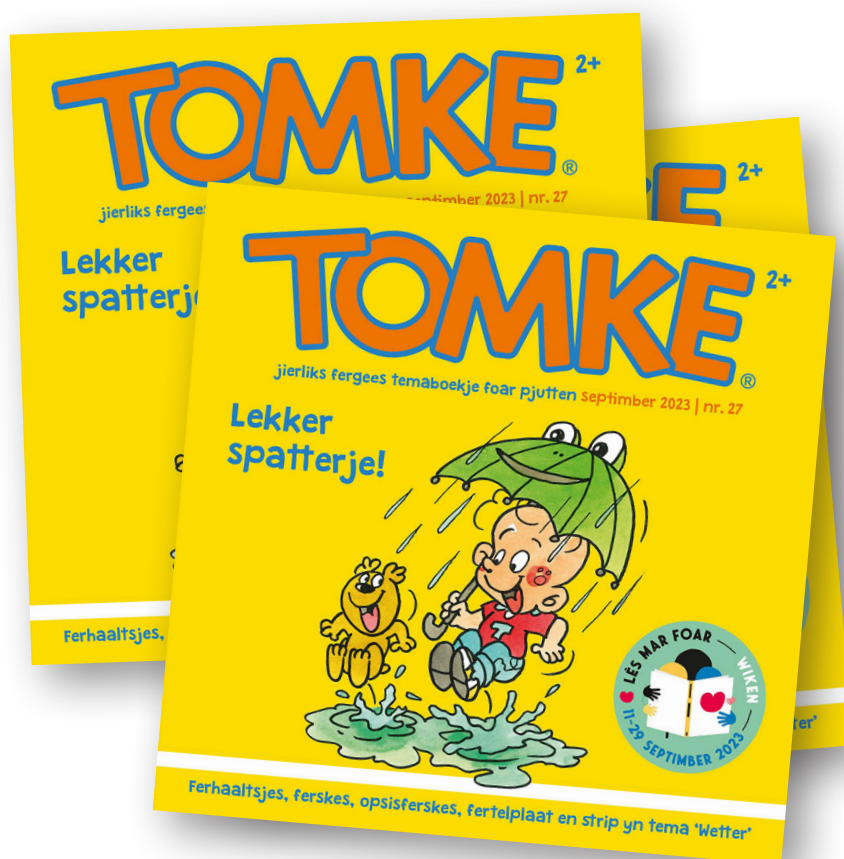

Tomke op de televisie

Vanaf 11 september waren er weer achttien
hagelnieuwe Tomke-uitzendingen op televisie.
De uitzendingen waren te zien in het programma
'Tsjil', elke dag van 6.00 - 9.00 uur 's ochtends bij
Omrop Fryslân. De afleveringen zijn ook te vinden
op tsjil.omropfryslan.nl. Op Tjitsfloch zijn alle
verhaaltjes en liedjes uit het boekje te horen! Zie op
www.youtube.com/watch?v=dpTfjC_2eWE en dan
bij de playlist 'Lêze mei Tjits'.

Nationale Voorleesdagen

Van 25 januari tot en met 4 februari 2023 waren de
Nationale Voorleesdagen en verscheen het Tomke-
uitdeelboekje 'Help foar Kornelia' in een oplage van
4.500 stuks. Geartsje Douma schreef het verhaaltje.
De Afûk maakt elk jaar een lesbrieft bij het
'Prentenboek van het jaar', met daarin
o.a. een Friese vertaling van dat boek. Alle
peuteropvanglocaties kregen deze lesbrieft
toegestuurd. In 2023 was dit 'Maximiliaan
Modderman jout in feestje'.

Informatievoorziening en materialen voor professionals

Doch mear mei Tomke

De activiteitenmap 'Doch mear mei Tomke' geeft suggesties voor activiteiten aan professionals, zodat zij op een eenvoudige manier met de kinderen aan de slag kunnen met het Frysk. Al pratend, lezend, zingend, dansend, spelend en knutselend wordt aan de hand van 12 thema's de taalontwikkeling van kinderen gestimuleerd. En dat geldt ook voor de emotionele, sociale en motorische ontwikkeling. Handig daarbij is dat de thema's en activiteiten aansluiten bij de Nederlandse methoden 'Uk en Puk' en 'Piramide'. Er zijn tot eind 2023 zo'n 558 mappen aangevraagd door peuteropvanglocaties en gastouders.

Tomke-knibbelboek: 'Praatsjemakkers'

'Praatsjemakkers' zijn verhaaltjes die pedagogisch medewerkers alleen of samen kunnen spelen met handpoppen. Zonder poppenkast en zonder vaste teksten, maar met alle ruimte om binnen een thema praatjes te maken met de poppen en de kinderen. Het knibbelboek wordt op schoot of op tafel gelegd zodat de kinderen de illustraties bij het verhaal kunnen zien en de verteller de handen vrij heeft voor de handpoppen. In de verhaaltjes, die aansluiten bij de thema's van 'Doch mear mei Tomke' en Nederlandse VVE-programma's, beleeft Tomke weer van alles met zijn vriendjes. Zo'n vriendje kan de Friestalige Romke of Yana Yu zijn, maar het zou ook een Nederlandstalig vriendje kunnen zijn, zoals bijvoorbeeld Puk. Er zijn tot eind 2023 zo'n 360 knibbelboeken aangevraagd door peuteropvanglocaties en gastouders.

Tomketeek

In de 'Tomketeek' zijn veel digitale Tomke en andere Friese materialen voor peuters verzameld. De materialen zijn gesorteerd op thema en bij alle thema's is voor pedagogisch medewerkers/ gastouders een grote verscheidenheid aan Friese materialen te vinden om te gebruiken in de peuteropvang, zoals bijvoorbeeld verhaaltjes, liedjes, knutselwerkjes, filmpjes, praatplaten, opzegversjes en boekentips. Er zijn tot eind 2023 in totaal 359 inlogcodes voor de Tomketeek aangevraagd.

Tomke-nieuwsbrief

De Tomke-nieuwsbrief verscheen in 2023 weer drie keer, een keer apart over de Lês-mar-foar-wiken. In de nieuwsbrief staat informatie over Tomke en actualiteiten rondom het Fries voorlezen aan peuters. De nieuwsbrief wordt telkens in een oplage van 550 stuks gedrukt en wordt verstuurd naar o.a. peuteropvanglocaties en kinderdagverblijven.

De digitale Tomke-nieuwsbrief is voor ouders, professionals en andere geïnteresseerden die zich hebben aangemeld (581 e-mailadressen). In 2023 ontvingen zij 16 keer een nieuwsbrief met Friese (Tomke)-tips en informatie over actuele onderwerpen.

Tomke-deskundigheidsbevordering

Eind 2023 vond een vierde training 'Meertaligheid' plaats, voor studenten van de opleiding Pedagogisch Werk en Onderwijs van Firda. De training was ook deze keer weer in de vorm van een themadag. De dag heeft als doel studenten bewust te maken van de voordelen van tweetaligheid en de kennis hierover te kunnen inzetten als professional in de praktijk, bij de peuter- en kinderopvang, op de basisschool en in de BSO. In Leeuwarden is de themadag niet doorgegaan door omstandigheden, in Heerenveen waren er zo'n 80 studenten. De werkwinkels op deze dag werden verzorgd door verschillende organisaties die zich inzetten voor tweetaligheid in de peuter- en kinderopvang: Cedin, Afûk, SFBO en Fers/de Friese bibliotheken.

Materialen voor peuters en opvoeders

Tomke-website

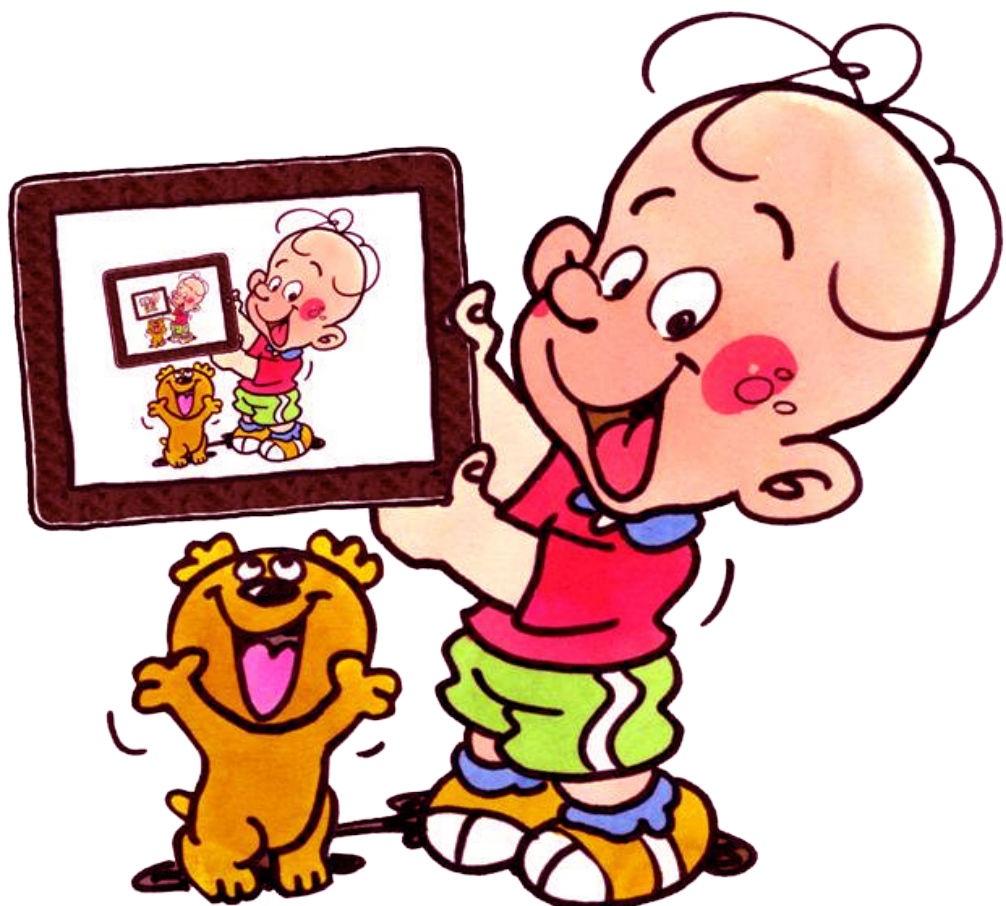
Alle informatie over het Tomke-project is te vinden op de website van Tomke, zowel voor professionals als voor ouders en andere geïnteresseerden. Op www.tomke.frl kunnen kinderen boekjes lezen, naar liedjes luisteren, spelletjes doen, filmpjes kijken en printmateriaal vinden. In 2023 had de website 16.686 gebruikers.

Tomke-app

Via de Tomke-app kunnen kinderen van 2 tot 6 jaar zelf boekjes lezen, liedjes luisteren, spelletjes spelen en filmpjes kijken. De Tomke-app is in 2023 in totaal 1338 keer gedownload (Apple & Android opgeteld).

Sociale media

- Via de Tomke-Facebookpagina kregen in 2023 3.086 volgers regelmatig nieuwe berichten over Tomke.
- Tomke heeft sinds 2021 ook een Instagrampagina met inmiddels 271 volgers.
- De Pinterest-site van Tomke heeft 406 volgers.
- De afspeellijst 'Fryske Berneferskes' op Spotify, met o.a. alle cd's van Tomke, heeft 407 volgers.

3. Tomke financieel verslag 2023

jierrek. 2023	begrutting 2023	jierrek. 2022

LASTEN

Materiaal			
Tomke-boekjes, Fries en streektalen	24.425	17.000	21.390
Overige Tomke-materialen	3.271	3.000	2.345
Tomke uitdeelboekjes Nationale Voorleesdagen	1.970	1.500	
Omrop Fryslân			
Televisie-uitzendingen	29.947	40.000	35.416
Eveneminten		0	2.712
Deskundigensbefoardering			
Scholing / workshops	2.873	5.000	0
Kommunikaasje			
Promotie Tomke (verbreding informatiekanaalen)	167	2.000	45
Opstellen en verspreiden jaarverslag	52	1.000	267
Organisaasje			
Bureaunkosten / projectcoördinatie Afûk	13.454	17.250	4.152
Bureaunkosten / projectcoördinatie Fers	8.833	15.250	12.131
Overhead Omrop Fryslân		15.00	
Financiële begeleiding	1.540	1.500	1.500
Onvoorzien			0
TOTAAL LASTEN	86.533	105.000	79.957

BATEN

Subsydzjes			
Subsidie Provincie	28.420	28.500	29.800
Subsidie Gemeenten	35.032	35.044	38.201
	63.452	63.544	68.001
Materiaal			
Verkoop Tomke-materialen	4.548	3.000	739
Deskundigensbefoardering			
Scholing / workshops		0	0
Organisaasje			
Eigen bijdrage deelnemers	18.534	38.456	11.217
TOTAAL BATEN	86.533	105.000	79.957

Bijlage 1: Leden van de Tomke-werkgroep

In 2023 bestond de werkgroep uit de volgende leden:

- Gertrud Palstra /Fers, coördinatie
- Janneke Straatsma / Fers
- Hieke Rienstra / Afûk, coördinatie
- Wytske Bouwma / Afûk
- Mirjam van der Hoek / SFBO
- Elly Attema / Cedin
- Janjelle Ringnalda / Omrop Fryslân

Bijlage 2: Deelnemende organisaties

Platfoarm Lêsbefoarding Fryslân (PLF)

Het PLF is een overkoepelend orgaan in de provincie Fryslân met als doelstelling het stimuleren van onderlinge samenwerking. De kerntaak van het PLF is het coördineren van projecten voor taal- en leesbevordering. Het PLF wil zich inzetten voor een meertalig leesklimaat in de gehele provincie en fungeert daarbij als aanspreekpunt voor subsidieverleners, politiek en beleidsmakers. De landelijke Stichting Lezen - een belangrijk pleitbezorger voor de tweede rijkstaal - neemt ook deel in dit overlegorgaan. Vanuit het PLF worden subsidieaanvragen ingediend en de voortgang van het Tomke-project bewaakt. De financiële afwikkeling doet de afdeling Facilitair Bedrijf van Fers, waar ook het PLF-secretariaat is gevestigd.

Afûk - www.afuk.nl

De Afûk heeft als missie de Friese taal en cultuur dicht bij de mensen te brengen. Daarvoor zet de Afûk verschillende middelen in zoals het aanbieden van cursussen Fries, het ontwikkelen en beschikbaar stellen van Friestalig materiaal en het (mee)-organiseren van activiteiten waardoor de voordelen van meertaligheid in het algemeen en de culturele waarde van de Friese taal in het bijzonder onder de aandacht worden gebracht. Binnen het Tomke-project zorgt Afûk met name voor het ontwikkelen en produceren van de materialen en het onderhouden van de contacten met de doelgroepen en organisaties. Deze werkwijze waarborgt de efficiency en bevordert de synergie met andere programma's.

Fers - www.fers.nl

Fers ondersteunt als provinciale ondersteuningsinstelling de Friese bibliotheken bij het uitvoeren van hun werk door het leveren van facilitaire diensten, het ontwikkelen en aanbieden van nieuwe producten en diensten en door landelijke projecten naar provinciale en lokale schaal te vertalen. Fers voert een actief beleid om het lezen in het Fries te bevorderen. Binnen het Tomke-project heeft Fers met name een coördinerende rol.

De financiële onderdelen van het Tomke-project (verzorgen van de jaarverslagen, subsidieaanvragen) zijn bij Fers ondergebracht. De Tomke-activiteiten voor de bibliotheken worden door Fers opgezet en gecoördineerd. Het vervoer van de diverse Tomke-boekjes naar de bibliotheken wordt ook door Fers geregeld.

De samenwerkende bibliotheken in Fryslân; FBN

De provincie telt vijf bibliotheekorganisaties:

1. Noord Fryslân
2. Mar en Fean
3. Midden-Fryslân
4. Zuidoost Friesland
5. Smallingerland

Vanuit deze organisaties worden de bibliotheken (filialen), en de 'de Bibliotheek op school' scholen aangestuurd. Binnen het Tomke-project speelt het netwerk van bibliotheken met name een rol in de distributie van Tomke-materialen en het verschaffen van informatie over meertalig opvoeden aan ouders en natuurlijk het beschikbaar stellen van (voor)leesmateriaal.

Cedin Taalsintrum Frysk – www.cedin.nl

Taalsintrum Frysk is een onderdeel van Centrum voor Educatieve Diensten Cedin. Zij houdt zich bezig met meertalig taalbeleid en streeft daarbij naar een gelijkwaardige positie van de Friese taal. Binnen het Tomke-project denkt Cedin onder andere mee over de educatieve aspecten van het gehele Tomke-gebeuren en was zij eindverantwoordelijk voor de deskundigheidsbevordering van de pedagogische medewerkers.

Sintrum Frysktalige Berne-Opfang (SFBO)

Het SFBO is hét informatie-, kennis- en steunpunt op het gebied van meertaligheid en taalstimulering in de voorschoolse periode. De Provincie Fryslân stelt SFBO in de gelegenheid om peuterspeelzalen en kinderdagverblijven te ondersteunen bij het ontwikkelen van Fries of tweetalig taalbeleid.

Het SFBO heeft een permanente vertegenwoordiger in de Tomke-werkgroep. Haar inbreng zorgt er mede voor dat de ontwikkelde materialen goed aansluiten bij de behoeften van de pedagogisch medewerkers.

Omrop Fryslân – www.omropfryslan.nl

De regionale televisie verzorgt nieuws en informatie uit en over Fryslân, maakt achtergrondprogramma's, ontspanning en muziek. Voor kinderen is er elke avond een speciaal programma. In samenwerking met Cedin verzorgt Omrop Fryslân schooluitzendingen voor radio en televisie. Binnen het Tomke-project zorgt de Omrop voor het ontwikkelen en uitzenden van de Tomke-afleveringen op de tv. Sinds 18 oktober 2015 verzorgt de Omrop Tomke-radio.

De thuiszorgorganisaties

De thuiszorgorganisaties dragen zorg voor consultatiebureaus, begeleiding, contacten en cursussen. Ze zijn er voor moeder en kind.

Binnen het Tomke-project spelen zij een rol in het bereiken van jonge ouders middels distributie van het Tomke-boekje.